

ԿՐՕՆԱԿԱՆ—ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՄԻ՛ ԿՅԼ, ՀԱԿԱՌՈՒԿ ՁԵՐԻՆ.

Լուսրուք զի ասացաւ. Ակն ընդ ական, և տառն ընդ տառն: Այլ ես ասեմ ձեզ՝ Մի՛ կալ հակառակ չարին. այլ եթէ որ ածիցէ ապտակ յաջ ծնօտ քոյ դարձն նմա և զմիւսն: Եւ որ կամիցի որ դատել և առնուլ զշապիկս քո, թող ի նա զրաճկոն քո: Եւ որ տարապարհակ վարիցէ զքեզ մղոն մի, երթ ընդ նմա և երկուս: Մատթ. Ե, 38—41:

Աւետարանի բոլոր պատգամօրէնքները մի կշիռ ունին և մի շնաշխարհիկ Աստուածային կատարելութիւն. նրանց մէջ չրկայ մեծ և փոքր, առաջնակարգ և երկրորդակարգ, նրանք բոլորը հաւասար են իրենց զօրութեամբ և նշանակութեամբ, կաղմելով մի հրաշալի ներդաշնակութիւն: Ինչպէս հաւասարակող կըր շրջանակի յենման կէտը մի տեղ չէ՝ յատկապէս՝ ամբողջութեան մէջ է, այդպէս էլ Աւետարանը չունի յենման կէտ, բայց եթէ ամբողջութեան մէջ, Ձրկայ նրա մէջ ընդունելի և անընդունելի կանոններ, չրկայ նրա մէջ թերի և կիսատ խօսք կամ դատողութիւն, չրկայ նրա մէջ կրիտիկայի՝ քննադատութեան ենթակայ յօդուած: Ոչ մի բան չրկայ նրա մէջ ժամանակից դուրս և հնացող, որ այլ ևս պէտք չէ. նա միշտ ժամանակակից է, յաւերժ թարմ, յաւիտեան կենսունակ, անվախճան, տիեզերական ակօրոմա-ճշմարտութիւնների մի կօդեքս՝ մաքրող, կատարելագործող, փրկող և կենագործող: Նա վերջին խօսքն է, մարդկութեան իդէալ՝ բնագաղափարը, մեր աստուածարումը և լրումը ամեն իղձերի: Աւետարանի տիրապետող թաղաւորութեան ներգործութիւնը մարդկութեան վրայ այլ ևս անխուսափելի է, և մենք անպայման ենթակայ ենք նրան, ինչպէս մի նոր ծագած արեգակի

ազդեցութեան: Աւետարանի մի օրէնքն ընդունողը և պահողը՝ ամբողջն ունի իւր մէջ. նրա մասը լրիւ ամբողջի մէջն է և ընդհակառակն ամբողջը լրիւ մասի մէջ. «Մի՛ կալ հակառակ չարին», սա էլ ճիշտ այնպէս բացարձակ օրէնք է, ինչպէս որ «Ձայս պատուիրեմ, զի սիրեսձիք զմիմեանս», կամ «Ձոր ինչ կամիք թէ արասցեն ձեզ մարդիկ, այնպէս և դուք արարէք նոցա» և այլն: «Մի՛ կալ հակառակ չարին»ը Աւետարանական այլ սկզբունքների պէս սրբազրուած թիւն չի վերցնում և առանց սահմանափակումների մարդ պիտի աշխատի որչափ կարող է շատ դէպքերում և շատ առիթներով գործադրել այդ վեհ օրէնքը, որի հետեւանքները միշտ բարերար են և տպաւորութիւնն ու ներգործութիւնը հոգեբանօրէն և տրամաբանական կերպով ճիշտ հաշուած:

Մենք պէտք է նախ օրէնքները զիտակցենք և ընդունենք, ապա թէ ճգնենք կատարել՝ որչափ կարող ենք. ով ինչ կարող է, այն միայն կանի, աւելին պահանջել, տրամաբանական չէ:

Յաճախ, չարին չըհակառակելով, նրան մեռցնում ենք, արմատախիլ անում, վասն զի հակառակելով՝ նրան զրգիւ ենք տալիս, որով կենսունակ է դառնում և գոյութիւն պահպանում: Մի՛ հակառակէք չարին, որով դուք զինաթափ էք անում հակառակորդին, յեղաշրջում էք նրա հոգին, արթնացնում նրա խիղճը և զիտակցութիւնը ու նրա մտքերին բարի ուղղութիւն տալիս, չըհակառակելը նոյն խակ անասունների և գաղանների վրայ էլ է ազդում:

Արդարեւ, մի կալ հակառակ չարին սկզբունքը ուժեղ, սասանեցնող տպաւորութիւն է գործում, որ նրա առաջնակարգ ազդեցութեան ու անհրաժեշտ կարեւորութեան երաշխիքն է, շատերն կանխակալ անիրադրոճելի են համարում, սակայն ծանրակշիռ խոկալով, կեանքի երևոյթները քաջ զիտելով և ուսումնասիրելով, այլ և ինկատի ունենալով բարոյական ազդակների ներգործութիւնը մեր հոգու ելեէջների վրայ, մենք դիւրութեամբ վերահասու կը լինինք և կը համոզուինք, որ այդ վեհ սկզբունքն է:

հզօր բարոյակրթական միջոց, որով մարդ կարող է գերակատար մի էակ դառնալ: Միայն դրա մէջ համոզուիլը և իբրև դաւանանք ընդունելն արդէն մարդու հոգին որոշ աստիճանի ազնուացնում է և բարձրացնում թող զգործադրումը ըստ չափու կարողութեան կեանքի մէջ:

Առօրեայ կենցաղավարութեան մէջ մանաւանդ շատ առիթներ կան այդ օգտակարագունեղ կանոնը ի կիրարկանելու, որով շատ թիւրիմացութիւնների, վէճերի, կռիւների, վնասների, ոճիրների առաջը կառնուի, գործադրողի վարկը և հեղինակութիւնը կը բարձրանայ ու շրջապատողների վրայ լուրջ դաստիարակչական ազդեցութիւն կունենայ:

Շատ անգամ փոքր կամ մեծ չափով չափ գործողիչը հակառակելով, նա ցնցւում է և վայրկենապէս փոխւում է նրա յոռի և կատաղի տրամադրութիւնը, նա ապշում է և ընդարմանում, նրա մէջ խօսում է քնքոյշ անձնասին բութիւնը և պատուի զգացումը, նրա մէջ յառաջ է գալիս խղճի բարեբար խայթ, ապաշաւումն և զղջումն:

Մի՛ հակառակէք չարին, երբ նա ինչպէս հիւանդութիւն, ախտ, վէրք ձեր գործելակերպով պիտի գրգռէք նրան և դրդէք աւելի բորբոքուելու և ձեզ ևս վարակելու, երբ չըկայ փոխադարձութիւն, բնական է, մի կողմն էլ ընդարմանում, կապւում է:

Խնդիրը բոլորովին հոգեբանական է և պիտի այս օրէնքը գործադրուի այնտեղ, որտեղ կարելի է ազդել հոգու, մտքի և արտի վրայ, չըպէտք է նրան նիւթականացնել և արբշիւ ծայրայեղութիւնների մէջ ընկնել, օրինակ՝ ասելով խօսելը չարիք է, կարելի է նրան յաղթահարել չը հակառակելով և այլն:

Մի՛ կալ հակառակ չարին օրէնքը, որպէս ազ-համեմունք նոյն իսկ մանկավարժութեան մէջ էլ կարելի է որոշ չափով գործ ածել, աշակերտների վատ հակումների և չարութիւնների դէմ, որոնք հետապնդուելով երբեմն աւելի սաստկանում են:

Ընդունողը և հնարաւորին չափ ի կիրարկանողը Աւետարանական այդ ազդու միջոցը, ցոյց է տալիս, թէ նա

տողորուած է Յիսուսի հոգով, որ նա բարեկիրթ է: «Մի՛ կալ հակառակ չարին»ը մարդուն դարձնում է տոկուն համբերող, քաջակորով, վեհանձն և բարեսիրտ:

Հանճարեղ ոռւս փիլիսոփայ Լեւ Տօլստոյը իւր մի զրոյցում պատմում է, որ մի երկրի վրայ, երբ թշնամիները արշաւանք արին, բնիկները չընդդիմադրեցին, այլ միայն լալիս էին, այն ժամանակ թշնամին ամօթահար թողեց հեռացաւ:

Ամեն բան կախուած է կրթութիւնից, երբ առողջ մտքով դաստիարակուին մարդիկ մի՛ կալ հակառակ չարին օրէնքով, ի հարկէ որ մեծ մատենադրի յիշածի նման երևոյթներ էլ կարող են տեղի ունենալ:

Քրիստոնեայ լինելով՝ մենք պիտի Վրիստոսի հոգին ունենանք և կրենք մեր մէջ. Աւետարանի այս մի կանոնն էլ մենք պիտի ընդունենք որպէս կեանքի հաց և նրանով սնուենք. Տէրն ասել է, որ իւր քարոզածի վերջին նշանախեցն էլ պիտի կատարուի, երկինք և երկիր կանցնեն, բայց նրա խօսքերը չեն անցնիլ:

Ն. Վ. Տ. Ա.